زمان و هەموو زمان لەگەڵ شیعر و جوانی و حەقیقەتی مرۆڤدا لەیەک جیانین و گۆران لە شیعری کوردیدا دەمانباتە ئەو بڕواو قۆناغەی کە خودی زمان و هەموو زمانەکە دەڵێی بۆ شیعر و لەناو شیعردا دروست بووە.لە گۆرانەوە ئیدی شیعر شێوەیەک نییە لە وەرگرتن، گوزارش یان دەسکاریکردن بۆ هێنانەدی شیعر، بەڵکو هەموو زمانەکە دەبێتە شیعرییەت و ئەویش وەکو بوون و حەقیقەت و مرۆڤ و جوانی دەبێتە ئەو ڕازەی کە شیعر ماهیەتی بوون و مرۆڤبونمان نیشان دەدات.

(گەشت لە هەورامان)

تووله ڕێی باریک،تووناوتوون پشکن
ڕێبوار ئەخاتە ئەندێشەی بێبن
ناو ڕێگا تەق تەق، لاڕێ بەردی زل
کە هێشتا گەردوون پێی نەداوە تل
گاه سەرەو ژوورە، گا سەرەو خوارە
تاڵی و شیرینی دنیای ڕێبوارە.
لە تەواوی هەردوو گەشتی هەورامان و قەرەداغ دا، گۆران فێرمان دەکات کە ماڵی جوانی و شیعر و داهێنان هەر لەناو خودی زماندایە،ئەم زمانەش بێگومان دوورە لە هەموو دەسکاری و سەرپۆش و بەلاڕێدا بردن:

ساتوخوا دەنگخۆش دەی قەتارەکەت
کولەنجە ڕۆرۆ و هەوری لارەکەت
وەک هەنگ بگەڕێ و گۆرانی بڵێ
جارجار لابدە بۆ بەرپێی گوڵێ
(گەشتی قەرەداغ)

مەگەر هەر (گۆران) بتوانێ گۆرانی بێژی دەنگخۆش بکاتە هەنگ و هەنگیش بکاتە گۆرانی بێژی کڕنووش بەر بۆ بەر پێی گوڵێک، ئەمەش تەنها بەوە دەبێ کە ماڵی زمان هەمان ماڵی جوانییەکان بێت، لەوپەڕی سادەییدا بەڵام لە لوتکەی داهێناندا.

یان هەر لە گەشتی قەرەداغدا:

گوڵە بە ڕۆژەی قژ زەردی چاوکاڵ
ملکەچ وەستاوە سەرگەرمی خەیاڵ
عەکسی سەوزایی ڕووی پڕ لەرەی ئاو
تیا ئەشکێتەوە پرشنگی هەتاو
ڕەنگ ڕەنگ پەپوولە ئەفڕن زەلاوزەل
گا کناچەی پۆڕ،گا جریوەی مەل

یان هەر لە گەشتی قەرەداغدا و لە وەسفی زەماوەندی دێ و هەر بە وشە و زاراوە و ئیدیۆمەکانی ئەو کەشە چۆن دەڵێ:

مەستی بێ شەراب هەرزەکاران
خەفەت بابردوو دەردەداران
زاوای بەردەرگای ئاواتی دڵ
بووکی رازاوەی جوانتر لە گوڵ

حەڵقەی چۆپی، شمشاڵ لێدەر ئاسمان،ئەستێرە،دێ،دەشت و دەر بە بیری کێدا دێت وشە یان ئیدیۆمی ببێتە بەشێک لە شیعری زەماوەندی قەرەداغ و ئەو هەموو جوانی و وێنا و تابلۆیانە بە جوانتر و نەخشاوتر بن!

سروشت،جوانی،ئازادی،شیعر و مرۆڤ کە شاکارەکانی ئەفراندن و جواناسی یان شیعریەتی گۆرانن لە تەکلیف،تەسەنوع،کێش و سەرواو عەرووز رزگار دەکرێن و بەهای شیعر یان حەقیقەتی شیعر دەبێتە ئەوەی کە بێ ڕتوش و ئارایشت لەگەڵ بوونی ڕاستەقینە و مرۆڤانەی خۆیاندا) هاوئاهەنگ بکاتەوە، ئەمەش دیسان دیدگا یان ڕازێکی دیکەی حەقیقەتی شیعر و حەقیقەتی مرۆڤە. هەندێک کەس و دیدگا دەڵێن شیعر و هونەر و جواناسی کاریان بە ئاشکراکردنی حەقیقەت نییە و حەقیقەت تەنها لە استعارە و گوزارە مەنتقی و سەلمێنراوەکاندا بەیان دەکرێن، بەڵام گۆران بڕوای وایە کە سەرچاوەی حەقیقەت نەک لە گوزارەکاندا بەڵکو لە ئاشکراکردن و لە ژێر پەردە و دەمامک دەرهێنانی شتەکاندایە.هیچ کەس و شتێک ناتوانێ سەرپۆش لەسەری کەس و شتی دیکە لابدات، ئەگەر خۆی شاراوە بێت.ئەمەش ئەو شکارەیە کە گۆران بۆ زمان و شیعر(کە لەلای ئەو هەریەکن یان یەکسانن)کردی کە ئەوانی لە ژێر سەرپۆشی ئیستعارە و گوزارە و عەرووز و چی و چیدیکە دەرهێنا.گۆران ئەوەی سەلماند، یان لە ڕاستیدا ئاشکرای کرد کە هێزی شیعر و هونەر لەوەدایە کە دەتوانێت بەردەوام بونیادی مانایی (یان جیهانی خۆی) داهێنان بکات. واتە شیعر لەلای گۆران ئامرازێک نییە بۆ سروواندنی مەبەست و جوانییەکان، بەڵکو خودی شیعر بەشێکە لە بونیادی ڕاستەقینەی زمان بۆ بەیانکردنی جوانی و ئازادییەکانی حەقیقەت و بوون. لەو بڕگانەدا کە وشەی(شیعر)بەکار دەهێنێ،کەبێگومان ئامراز نین،بەڵکو بەشێکن لە بونیادی مانایی هەمان دەق یان ڕازێکن لە ڕازەکانی جیهانی خودی دەق و بوونەکان.

هەڵبەستی ڕەنجاو و هەڵبەستی پەشیمان کە لە هەموو دیوانەکانی گۆراندا دووەم لە دوای یەکەم دێت، هەمان حەقیقەتی شعور و سۆز و هەستیاری گۆرانیان تیا دەرئەکەوێت بەو هەموو وشە و زاراوە سادە و ساکارانەی خەڵکی ئاسایی کە لە یەکەمدا لە یار دەڕەنجێ و لە دووەمدا پەشیمان دەبێتەوە.لە یەکەمدا دەگاتە ئەو بڕوایەی کە:

بە لەعنەت بێ زوهرەی جوانی سروشتی
دائەفلیقی هەر دڵێ کەوتە مشتی!(هەڵبەستی ڕەنجاو)

و لە دووەمدا پەشیمان دەبێتەوە:

وەستاوم، سا دڵم خۆشکە
شیعری پێشووم فەرامۆشکە!(هەڵبەستی پەشیمان)

یان(لە جوانی سەرەڕێ)دا:

تۆیش لەگەڵ هەر جوانێک ئەبینم تا ئەمرم
ئەبێتە مرواری بۆ ملوێنکەی شیعرم

یان لەشیعری (نیاز)دا:

هیچ نەبێ تۆ، بۆ خاتری جاهی ئەپۆلۆ (خوای شیعرو حیکمەتی یۆنان)
مەلی شیعرم مەیدان مەدە بکەوێ لەگۆ!

دیسان لەشیعری (ژن)دا پاش نەخشاندنی ئەو هەموو جوانی و سۆزو هەستانە دەڵێت:

لەکونجی خاتیرەما تا ژنێکی شۆخ نەکا
پەری سیفەت بەپەلۆپۆی جەمالەوە جیلوە
لەکوێ لەسەتحی زەمینا، لەسینەی فەلەکا،
ئەبێتە مەنبەعی شیعرم بەدایعی ئەشیا؟

هەروەکو شاعیران و لێکۆڵەران دەزانن کە چەمکەکانی هەست، سۆز، هەستیاری یان جوانییەکان کە بەشێکن لەبونیادی شیعری یان لەڕابردوودا وەکو هۆکارەکانی بەیان و ڕۆشنکردنەوە (وەرگرتن یان سەلماندن) بەکارهاتوون، بەڵام لەشیعری گۆران ئەم هەست و سۆز و جوانیانە هۆکارەکانی بەیان و وەرگرتن و سەلماندن نین، بەڵکو خۆیان بەشێکن لەبوونی مرۆیی و هەرچۆن مرۆڤ بکەرو ئامانجە، ئەوانیش بەهەمان شێوە بەرکارنین و نەبوونەتە ئامرازو هۆکار بەڵکو لایەنە ڕاستەقینەکانی ڕازی مرۆیین، ئەمەش دوو ڕازو پرسی دیکەمان بۆ دەکەنە شاکاری شیعری گۆران: یەکەم، مرۆڤە سادەکان دەتوانن بەو هەست و سۆزو جوانییانەی خۆیان بەشێک بن لەجیهانی شیعری یان هیچ نەبێت دەکەونە رامانی شیعرییەوە، دووەم، رزگاربوونە لەمیتافیزیک و لوتبەرزی و شانازی شیعرو هەستیاری هەتا ئەوکاتە کەشیعر یان نوخبە لێی تێدەگات یان تەنها نوخبە دەینوسێ یان ئەوان دەخاتە ڕەوشی تێڕامان و ئاوێتەبوون لەگەڵ شیعردا، بەڵام هێشتا ڕازی گرنگم نەوتووە، کەئەویش ئەوەیە مرۆڤەکان (هەمووان بەیەکسانی و بێ جیاوازی) دەبنە بەشێک لەدەق و رامانی شیعرو زمان و جوانی چونکە هەمووان لەو شیعرانەدا ئاشکرا دەبن یان ئاشکرا دەکرێن. بیستەرو خوێنەر چیدی تەنها گوێگر یان بەرکارنین، بەڵکو هەر لەیەکەم خوێندنەوەو بیستندا دەبنە بکەرو شاعیر (ئەگەرچی بۆ چەند ساتێکیش بێت!) ئەمەش هەمان هەلومەرج یان ڕەوشی عاشقمان بیردەخاتەوە، کە هەتا عاشق بێت بکەرو چالاکیت و لەدابڕانیشدا تەنها بە رکابەر و چاوەڕوانیت.

لەشیعری (بەستەی دڵدار) هەر لەیەکەم وشەوە سادەیی دەبێتە بەشێک لەجوانی کەئەویش (بەستە) یە، لەهەموو وشەو زاراوەو وەسفەکاندا بەشێوەی خەڵکی سادەو ئاسایی بەستەی دڵدارمان فێردەکات و لەپاڵ لوتکەی بەفرین و لەدۆلاو دۆڵی کوردستان و لەشارو لەلادێ کەسمان وەکو یار جوان نەدیوە، ئەویش کچە کوردێکی فریشتەو پەریزادە کەدڵ پێی شادە.ئەو فریشتەو پەریزادە نەباریکە نەگۆشتن و نەکچۆڵەو نەشاژن، نە چاو زۆر ڕەش و نەئێجگار گەش، بەڵام لەنیگای شیریندا نەماندنی کەس وەک ئەو بەتین بێت، هەر ئەوەو بەس، عەشقی لەدڵ چەسپیو، گرتیبەربوون، ژیر نەبوونەوەی دڵ، ژینی تاڵی و ترشی، بێ شادی و ئارام بێ هیواو ناکام، ژیانی سەرسەری لەنەبوونی قیبلەی ئایین و باوەر کە خوای بەهەشتی دڵ تەڕە، بەدوای ئەم دڵە تەڕەدا نەزازاما نەکرمانج، گەڕانی گەرمیان و کوێستان، نە لەشارو نە لەدێ نەماندی کەس وەک ئەو جوان، لەگەڵ ئەو سادەیی و ساکارییانەشدا، بەڵام ڕەهەندی خوێندەواری و دانایی و شارەزایی خۆیشی بیرناچێت و دەڵێت:

ئەی گەورە کچی زەووس (باوکی خواکانی یۆنان)
خوشکە جوانەکەی ڤینۆس (خواژنی جوانی) ئەستێرەی زوهرە
تۆ ئەپەرستم، بۆیە وامەستم
بۆ ئایینم ئەگەڕێ هەندێ کەس
با جار بدرێ تۆیت و بەس.

لەشیعری (بۆخانمێک)

ئەمجا بەپەڕو باڵی تەڕو فێنکی بۆسە
تێرتێر ئەسرم، خانمەکەم، گەردی سەفەر لێت
نازانم ئەبێ چۆن بگەمە باسی ویساڵت
تۆ خواژنی جوانیت و ئەکەم فەرتی حەیا لێت.